

ความรักใดจะไม่ปวดร้าว:
สตรีนิยมในพระราชนิพนธ์แปล
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รัญวรัชญ์ พูลศรี*

ชวนหนี่. (2559).

ความรักใดจะไม่ปวดร้าว.

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี, ผู้แปล).

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์. 104 หน้า.

นวนิยายเรื่อง *ความรักใดจะไม่ปวดร้าว* (哪一种爱不疼) คือผลงานในปี ค.ศ.2016 ของกวีสตรีชาวจีนนามปากกาว่า “ชวนหนี่” นวนิยายเรื่องนี้จัดเป็นนวนิยายขนาดกลางจำนวน 104 หน้า และเป็นพระราชนิพนธ์แปลในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชวนหนี่ หรือ หลิวซุนเฟิง เป็นนักเขียนสตรีชาวเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน เธอเริ่มต้นอาชีพนักเขียนในปี ค.ศ.1990 มีผลงานประพันธ์ทั้งบทละคร นวนิยายขนาดสั้นและขนาดยาวหลายเรื่อง ชวนหนี่เป็นสมาชิกของ

* อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ติดต่อได้ที่: ranwarat.p@gmail.com

สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยและสมาชิกสมาคมการละครและวรรณคดีแห่งประเทศไทย ผลงานเขียนที่ได้รับรางวัลของเธอคือ เดือนพยับหมอก พ้าพรางน้ำค้างแข็ง ได้รับรางวัลบทประพันธ์ใหม่ของวารสารวรรณคดีและศิลปะ จากกองทัพลด แอกประชาชน นวนิยายเรื่อง ใครเป็นจุดอ่อนของใคร ได้รับถ้วยรางวัลเหมาไถ ประจำปี ค.ศ.2009 (น. 101)

สำหรับผลงานประเภทพระราชนิพนธ์แปลของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากเรื่อง ความรักใดจะไม่ปวดร้าว แล้ว ผลงานพระราชนิพนธ์แปลของพระองค์มีจำนวน 24 เรื่อง คือ การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส-Education of the Disadvantaged กำเนิดอนาคต เกี้ยวแก้วประกายกวีเกล็ดหิมะในสายหมอก (云雾中的雪花) แก้วจอมแก่นและแก้วจอมซน (Kaew the Irrepressible and Kaew the Mischievous) แก้วจอมซน (淘气过人的盖珥) ขบวนการนกนางเขน ความคิดคำนึง (静观集) ความฝัน ผีเสื้อ (蝴蝶) พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (诗琳通公主诗文画集) พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง (Boul gyo Gyaug aun e Ta run Si) เพียงวันพบนี้อันที่สำคัญ มุ่งไกลในรอยทราย (平沙万里行) เมฆเหิน น้ำไหล (行云流水) ย่ำแดนมังกร (踏访龙的国土) หยกโล่ร้ายคำ (琢玉诗词) แก้วจอมแก่น (顽皮透顶的盖珥) นารีนครา (她的城) หมู่บ้านเล็กตระกูลบัว (小鲍庄) ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหน (永远有多远) ความรักใดจะไม่ปวดร้าว (哪一种爱不疼) ร้านน้ำชา (茶馆) และ ไปอินน่า (白银那)

ในจำนวนพระราชนิพนธ์แปลทั้ง 24 เรื่องนี้ พบว่ามีพระราชนิพนธ์แปลที่นำเสนอแนวคิดสตรีนิยม อาทิ นารีนครา ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหน และเรื่อง ความรักใดจะไม่ปวดร้าว ในปี ค.ศ.2016 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงกล่าวไว้ในคำนำ “ความรักใดจะไม่ปวดร้าว: คำถามนิยามความรัก” ของพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ว่า “นวนิยายเรื่องนี้เป็นของนักเขียนสตรีจีนร่วมสมัย แม้ชื่อเรื่องจะสื่อถึงความเจ็บปวดจากความรัก แต่ก็มีได้นำเสนอความรักในมิติของรกระหว่างชายหญิงเพียงอย่างเดียว ชวนให้ได้สะท้อนปัญหาสังคมสมัยใหม่และความรักในมิติต่างๆ ที่เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตสตรี” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีความเห็นว่า “นวนิยายเรื่องนี้ตั้งคำถามกับค่านิยมเก่าที่บูชาเทิดทูนความรัก ทั้ง

ความรักของพ่อแม่ ความรักของหนุ่มสาว ความรักของเพื่อน และจบลงด้วยการตระหนักถึงตัวของตัวละครเอก” (คำนำ)

นวนิยายเรื่อง *ความรักไม่เคยปวดร้าว* แบ่งเป็นบทย่อยทั้งหมด 23 บท บทหนึ่งมีเพียง 2-4 หน้าเท่านั้น ชวนหนีสามารถนำเสนอเรื่องราวในแต่ละบทได้อย่างกระชับ เข้มข้น และชัดเจน โดยเนื้อหาหลักของนวนิยายเรื่องนี้คือชีวิตของสตรีจีนสมัยใหม่นาม “หมิ่นมิน” ผู้ต่อสู้กับข้อเรียกร้องจากครอบครัวและสังคม ทั้งการประสบความสำเร็จในการศึกษา อาชีพ และการสร้างครอบครัว หมิ่นมินจบการศึกษาด้านภาษาตะวันออก วิชาเอกภาษาเกาหลี และเข้าทำงานในบริษัทเกาหลีที่ตั้งอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อพิจารณาจากภายนอกหมิ่นมินจัดเป็นสตรีที่ประสบความสำเร็จทางการศึกษาและอาชีพตามมาตรฐานของชนชั้นกลาง หากแต่ในด้านครอบครัวหมิ่นมินกลับพบว่าเป็นเรื่องที่น่ามาซึ่งความปวดร้าวอย่างสาหัส

สตรีนิยมกับมายาคติเรื่องความรัก

เมื่อพิจารณาด้วยแนวคิดสตรีนิยมจะพบว่า นวนิยายเรื่อง *ความรักไม่เคยปวดร้าว* ได้รื้อถอนมายาคติเกี่ยวกับความรักโรแมนติกระหว่างชายหญิงและวาทกรรมครอบครัวอบอุ่นอย่างชัดเจน ด้วยการแสดงให้เห็นว่าความสวยงามดั่งฝันในความรักของชายหญิงนั้นมีด้านลงที่ทุกข์ทรมานอยู่ด้วย ในตอนต้นเรื่อง กวีให้ตัวละครเอกหมิ่นมิน เล่าย้อนกลับไปถึงชีวิตของเธอก่อนการมีลูก หมิ่นมินพบรักกับสามี หยู่ตง ตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัยและครองรักกันจนถึงขึ้นตกลงแต่งงาน ในระยะแรกของความสัมพันธ์หมิ่นมินและหยู่ตงติดอยู่ในมายาคติ “รักชนะทุกอย่าง” ทั้งสองร่วมกันฝ่าฟันการกีดกันของครอบครัวและปัญหาทางเศรษฐกิจด้วยเชื่อว่า “ความรักเป็นดั่งผนังทองคำแพงเหล็กที่ปกป้องเรา เป็นเกราะป้องกันคุ้มครองเรา” (น. 20) ชีวิตหลังแต่งงานของหมิ่นมินเป็นไปอย่างราบรื่นเข้าอกเข้าใจ การตัดสินใจภายในครอบครัวล้วนเป็นของหมิ่นมิน กล่าวได้ว่าการเริ่มต้นชีวิตคู่ของทั้งสองเป็นไปตามความฝันเรื่องรักโรแมนติกระหว่างชายหญิงคือ ทั้งสองให้ความสำคัญต่อกันและกันเพียงสอง

คน และจากคำกล่าวที่ว่า “ความรักเป็นดั่งผนังทองคำแพงเหล็ก” ที่สะท้อนมายาคติของชีวิตคู่ที่คู่สมรสเชื่อว่าความรักจะทำให้เอาชนะทุกอุปสรรคไปได้ จนกระทั่งภรรยาได้สร้างให้เกิดความพลิกผันขึ้นแก่ตัวละครเพื่อรื้อถอนมายาคติแห่งวาทกรรมครอบครัวอบอุ่น

ความน่าสนใจประการหนึ่งคือ กวีใช้การกลับบทบาทระหว่างชายหญิง กล่าวคือ ในตอนต้นเรื่อง หมิ่นมินเป็นผู้ออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ในขณะที่หยู่ตงอยู่กับบ้าน เนื่องจากเขาลาออกจากงานเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโทแบบเต็มเวลา หยู่ตงในช่วงเวลาดังกล่าวปฏิบัติตนเป็นช่างเท้าหลัง ไม่ว่าเรื่องอะไรเขายกให้การตัดสินใจเป็นของหมิ่นมินทั้งสิ้น ลักษณะของตัวละครหมิ่นมินในตอนต้นเรื่องจึงเป็นสตรีที่เปี่ยมไปด้วยความมั่นใจ มีระบบการคิดการตัดสินใจที่ชัดเจน เธอเลือกทำตามความต้องการของตนเป็นสำคัญ ทั้งเรื่องการเรียน การทำงาน การตัดสินใจแต่งงาน โดยเฉพาะเรื่องที่ชัดเจนที่สุดคือ การตัดสินใจทำแท้ง หมิ่นมินทำแท้งถึงสองครั้งด้วยกัน การตัดสินใจทำแท้งด้วยตนเองแสดงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานเหนือเรือนร่างของสตรีคือ การเลือกมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ตนพึงใจ และการเลือกตั้งครรภ์หรือยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเอง โดยมีต้องอาศัยความปรารถนาของสามีหรือครอบครัวประกอบการตัดสินใจ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนความเป็นสตรีนิยมและการกบฏต่อชนบทกุลสตรีของตัวละครเอกอย่างชัดเจน

แต่กวีได้สร้างให้สถานการณ์พลิกผันไปเมื่อหมิ่นมินตัดสินใจเข้าสูการตั้งครรภ์ เหตุผลในการตั้งครรภ์ของเธอเกิดจากการที่เห็นว่าสามีเป็นคนรักเด็ก ชอบเข้าไปเล่นกับเด็กในที่สาธารณะ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีได้อยู่บนพื้นฐานความต้องการของสตรีเอง ลักษณะสตรีนิยมในตัวละครจึงลดลงและชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อภาวะแท้งคุกคามทำให้หมิ่นมินต้องลาออกจากงานเพื่อพักผ่อนเต็มเวลา หยู่ตงได้กลับบทบาทมาเป็นช่างเท้าหน้าผู้หาเลี้ยงครอบครัวและเริ่มออกคำสั่งต่อหมิ่นมิน เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่า การตั้งครรภ์มีส่วนทำให้สตรีต้องออกจากพื้นที่การทำงานซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะกลับเข้าสู่พื้นที่ครัวเรือน และทำให้สตรีกลายเป็นวัตถุในครอบครองของบุรุษโดยสมบูรณ์ กล่าวคือ สตรีมิได้เป็นเจ้าของเรือนร่างของตนเองอีกต่อไป หลักฐานที่ชัดเจนคือ หยู่ตงต้องการให้หมิ่นมินรับประทานอาหารให้

มากที่สุด มิได้เป็นไปเพื่อสุขภาพของเธอเองแต่เป็นไปเพื่อลูกในท้อง เมื่อเธอน้ำหนักขึ้นและมีผิวพรรณเปล่งปลั่ง ผู้เป็นสามีจึงแสดงความพึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้จึงเห็นได้ว่าคุณค่าของสตรีในฐานะปัจเจกบุคคลได้ถูกลดทอนลงเหลือเพียงการทำหน้าที่ของมดลูกคือ การตั้งครรภ์ และเรือนร่างของเธอมิใช่เพื่อสนองความพึงใจของบุรุษโดยสมบูรณ์

นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนพื้นที่ของสตรีระหว่างพื้นที่ในครัวเรือน (domestic space) กับพื้นที่สาธารณะ (public space) เดิมทีนั้นหมิ่นมินอยู่ในพื้นที่สาธารณะคือ มหาวิทยาลัย สำนักงาน เมื่อแต่งงานเธอจึงได้กลับเข้าสู่พื้นที่ครัวเรือนที่มาร่วมกับหน้าที่เมียและแม่ ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่า การเข้าสู่บทบาทแม่ การไร้อำนาจทางเศรษฐกิจ และการถูกควบคุมโดยความต้องการของสามีมีส่วนทำให้สตรีสูญเสียคุณค่าในตนเอง ภายในเรื่องยังมีตัวละครสตรีอีกสองคนที่เปลี่ยนจากพื้นที่สาธารณะเข้าสู่พื้นที่ครัวเรือนคือ คิมยองฮี ภรรยาของผู้จัดการบริษัทที่หมิ่นมินทำงานอยู่ ในอดีตคิมยองฮีเป็นนักศึกษาสาวจากมหาวิทยาลัยสตรีอันดับหนึ่งของประเทศเกาหลีใต้ เมื่อเธอแต่งงานเพื่อทำหน้าที่เมียและแม่เต็มเวลา คิมยองฮีสูญเสียคุณค่าในตนเองและเผชิญภาวะซึมเศร้าหลังคลอดอย่างรุนแรง อีกตัวละครหนึ่งที่เผชิญสถานการณ์เดียวกันคือ สตรีที่หมิ่นมินเรียกว่า แม่ของไหลไหล หมิ่นมินพบเธอในสวนสาธารณะพร้อมกับลูกสาว หลังจากพบกันไม่กี่ครั้ง แม่ของไหลไหลก็กระโดดตึกฆ่าตัวตาย ภายหลังการตาย สำนักข่าวรายงานว่าในอดีตเธอเคยเป็นผู้จัดการบริษัทสาวสวยที่ประสบความสำเร็จมากในอาชีพ ก่อนจะเผชิญภาวะซึมเศร้าหลังคลอดและตัดสินใจจบชีวิตลงในที่สุด

สถานการณ์ของตัวละครสตรีทั้งสามสะท้อนว่า การกลับเข้าสู่พื้นที่ครัวเรือนทำให้สตรีสูญเสียตัวตนยามอยู่ในพื้นที่สาธารณะไป และพวกเธอไม่สามารถรับมือกับความรู้สึกสูญเสียคุณค่าในตนเองได้ ในกรณีแม่ของไหลไหล ตัวตนของเธอได้หายไปจากการที่ไม่ปรากฏชื่อเรียก ชื่อของเธอไม่ถูกกล่าวถึงภายในเรื่อง แต่คนจะรู้จักเธอผ่านลูกสาวคือ ไหลไหล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความเป็นแม่ได้ทำให้ตัวตนของสตรีหายไปเหลือเพียงตัวตนที่อ้างอิงกับสามีหรือลูก (เมียของ...แม่ของ....) เท่านั้น กวีเน้นย้ำเรื่องการสูญเสียตัวตนของสตรีด้วยการให้หมิ่นมินเล่าถึงยาของเธอที่เผชิญ

สถานการณ์เดียวกันคือ เมื่อย่าแต่งงานไปแล้วไม่มีใครเรียกชื่อของย่าอีกต่อไป จนกระทั่งในวาระสุดท้ายของชีวิตที่ย่าเปล่งคำว่า “อ้ายเหลียน” ซึ่งเป็นชื่อของตนเอง ออกมาได้อีกครั้งก่อนสิ้นลม ลักษณะดังกล่าวเป็นการเน้นย้ำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า พื้นที่ครัวเรือนเป็นที่ที่ทำลายตัวตนของสตรีให้หายไปและนำมาซึ่งความปวดร้าว

นอกจากการนำเสนอตัวละครสตรีที่ประสบหายนะเพราะเลือกเข้าสู่พื้นที่ครัวเรือนแล้ว กวียังนำเสนอตัวละครที่ภักฐต่อวาทกรรมครอบครัวคือ เงินจื่อซิน เพื่อนสนิทเพียงคนเดียวของหมิ่นมิน เงินจื่อซินเป็นสาวสมัยใหม่ เธอเคยแต่งงาน แต่เมื่อพบว่าตนไม่เหมาะกับชีวิตครอบครัวจึงหย่าและใช้ชีวิตคนเดียวเรื่อยมา เงินจื่อซินคือตัวอย่างของสตรีที่ใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะและปฏิเสธพื้นที่ครัวเรือน เธอประสบความสำเร็จอย่างมากในอาชีพที่ทำ ได้เดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง เธอใช้ชีวิตกิน ดื่ม ท่องเที่ยว ปรนเปรอให้ตนเองมีความสุข โดยมีความสัมพันธ์กับผู้ชายมากมายหลายตาที่เธอไม่คิดจะสร้างครอบครัวด้วย เงินจื่อซินจึงถือเป็นขั้วตรงข้ามของสตรีที่ตกอยู่ภายใต้วาทกรรมครอบครัว และเป็นคู่เปรียบที่ชัดเจนให้ตัวละครเอกอย่างหมิ่นมินรู้สึกโหยหาชีวิตในพื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เงินจื่อซินยังทำหน้าที่นำหมิ่นมินกลับสู่พื้นที่สาธารณะด้วยการให้หมิ่นมินไปสมัครงานในบริษัทคนรักของเธอ แต่ในที่สุดชีวิตครอบครัวได้คุกคามพื้นที่งานของหมิ่นมิน จนทำให้เธอต้องลาออกในที่สุด

หากพิจารณาเพียงผิวเผินอาจทำให้เข้าใจว่า การที่กวีนำเสนอชีวิตที่สนุกสนานดั่งมของเงินจื่อซินคือการสนับสนุนให้สตรีใช้ชีวิตนอกกรอบขังของวาทกรรมครอบครัว แต่ทว่าในตอนจบของเรื่องกวีได้สร้างให้เงินจื่อซินป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้าย หมิ่นมินที่เพิ่งทราบความจริงจึงอยู่เฝ้าเพื่อนรักเป็นเวลาหนึ่งวันหนึ่งคืนก่อนจะเดินทางกลับบ้านมาหาลูกชายและสามีของตน เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนลักษณะสตรีนิยมที่ไปไม่สุดทาง กล่าวคือ กวียังคงกำหนดให้สตรีที่เลือกอยู่ในพื้นที่สาธารณะและปฏิเสธวาทกรรมครอบครัวประสบหายนะ เนื่องด้วยสตรีที่ภักฐต่อการเป็นเมีย และแม้ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมจึงต้องถูกกำจัดให้สิ้นไป และเป็นการแสดงตัวอย่างให้สตรีในขอบเห็นว่าวิถีของสตรีนอกกรอบที่ดูว่าสนุกสนานดั่งมนั้นนำมาซึ่งหายนะ เพื่อให้สตรีกลับเข้าสู่พื้นที่ครัวเรือนซึ่งถูกทำให้เชื่อว่าเป็นพื้นที่ที่

ปลอดภัยสำหรับสตรี ดังที่ปรากฏในตัวละครหมื่นมินในตอนท้ายเรื่องเธอคิดจะปลดแอกวาทกรรมครอบครัวยุด้วยการหนีออกจากบ้าน แต่กลับจบลงด้วยการเดินเข้าสู่วาทกรรมครอบครัวยีกครั้งเมื่อเห็นชีวิตวาระสุดท้ายของเงินจ้อชิน

กวีบรรยายฉากสุดท้ายของเรื่องไว้ว่า “ออกจากบ้านไปวันหนึ่งกับคืนหนึ่งฉันก็แบกกระเป๋ากลับบ้าน พอเปิดประตูออกมาเห็นบ้านรกและทอะ ไม่มีอะไรอยู่กับที่เลย หยู่ชิน้อยู่กับพื้น เอามือสกปรกหยิบขนมจากจานมากิน พอแหกหันมาเห็นฉันแกกิริ้องลั่น “แม่” ได้ยินเสียงหยู่ชิน้อยู่ต่งวิ่งออกมาจากครัว...มีไข่เจียวไหมๆ อยู่ในกระทะ” (น. 100) คำบรรยายดังกล่าวคือการต้อนรับหมื่นมินกลับเข้าสู่หน้าที่แม่และเมีย จากการที่บุตรชายเรียกเธอด้วยเสียงอันดังว่า “แม่” ราวกลับเป็นเครื่องย้ำเตือนว่าแม่คือหน้าที่หนึ่งเดียวของหมื่นมิน เหตุการณ์ในฉากสุดท้ายนี้เป็นการตอกย้ำบทบาทตายตัวของสตรีให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า หากปราศจากแม่และเมียแล้ว บ้าน/ครอบครัวไม่อาจอยู่ในสภาพปกติได้ จากสภาพบ้านที่รกและทอะ ลูกที่สกปรกและการไม่มีอาหารที่ต้อนรับประทาน สิ่งเหล่านี้ล้วนตอกย้ำว่าสตรีคือ “ผู้จัดการทุกอย่างให้เข้าที่” ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องตั้งรังให้สตรีจำนนต่อวาทกรรมครอบครัวยุ โดยเฉพาะการจบเรื่องลงด้วยประโยคว่า “ฉันตรงเข้าไปกอดหยู่ชิน้อยู่ กอดแน่นๆ” (น. 100) ซึ่งตีความได้ว่าหมื่นมินไม่เพียงกอดบุตรชายเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันเธอได้กอดรับเอาวาทกรรมครอบครัวยุไว้อย่างแนบแน่นเช่นกันด้วย อาจกล่าวได้ว่าความปวดร้าวที่สตรีเผชิญมิได้มาจากครอบครัวยุและสังคมมอบให้เพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากตัวสตรีที่ยอมจำนนต่อปฏิบัติการทางสังคมเหล่านั้นด้วย

ความปวดร้าวจากความคาดหวังในสังคม

นอกจากการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับสตรีแล้ว นวนิยายเรื่องความรักจะไม่ปวดร้าว ยังสะท้อนปัญหาสังคมจีนร่วมสมัยที่สตรีถูกคาดหวังให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและครอบครัว ภาระหนักอึ้งนี้ตกอยู่กับตัวละครหมื่นมิน สาวจีนสมัยใหม่ผู้เลือกทางเดินชีวิตด้วยตนเองมาตลอด หมื่นมินเล่าถึง

ภูมิหลังของตนว่าพ่อแม่ไม่เคยดูแลเธอในด้านจิตใจ ดังว่า “เวลานั้นมีความทุกข์ก็มักจะวิ่งไปร้องไห้ที่ริมแม่น้ำ กลับบ้านคำก็ถูกพ่อแม่ดุด่า พ่อแม่ไม่เคยรู้ว่าฉันร้องไห้มา ไม่เคยสนใจว่าฉันมีความทุกข์เรื่องอะไร **พ่อแม่สนใจแต่ว่าเรามีข้าวกิน มีเสื้อผ้าอุ่นพอไหม ไม่ได้สนใจเรื่องจิตใจ**” (น. 17) คำกล่าวนี้นสะท้อนความห่างเหินในครอบครัวจีนร่วมสมัยที่พ่อแม่มุ่งทำมาหากิน การเลี้ยงลูกจึงหมายถึงการจัดหาปัจจัยสี่ให้เพียงพอต่อคุณภาพชีวิต แต่กลับห่างเหินกันมากขึ้นทางด้านจิตใจ หมิ่นมินกล่าวว่าสาเหตุที่ไม่ได้รับความสนใจจากพ่อและแม่เป็นเพราะเธอเป็นลูกคนกลางและพ่อแม่สนใจแต่เพียงน้องชาย “ฉันเป็นลูกสาวคนที่ 3 แล้วมีน้องชายอ่อนกว่าฉัน 2 ปี ฉะนั้นพ่อแม่ก็เลยไม่ค่อยสนใจฉันมากนัก” ลักษณะดังกล่าวสะท้อนค่านิยมจีนที่ยังคงนิยมบุตรชาย ผู้ที่เป็นบุตรสาวจะได้รับความสนใจน้อยกว่าในครอบครัว นอกจากนี้ยังสะท้อนว่าการไม่ได้รับการดูแลทางด้านจิตใจนั้นสร้างปมปัญหาในใจแก่เด็กดังที่หมิ่นมินเมื่อโตขึ้นไม่อยากเป็นแม่ ไม่อยากมีลูก และนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้งถึง 2 ครั้ง

จากการอ่านนวนิยายเรื่องนี้ทำให้ผู้อ่านทราบว่าการทำแท้งในประเทศจีนมิได้เป็นเรื่องผิดกฎหมายและศีลธรรม สามารถทำได้โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ สตรีมีสิทธิในการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ได้ด้วยตนเอง การที่ในนวนิยายหมิ่นมินสามารถตัดสินใจทำแท้งได้โดยที่ไม่มีความขัดแย้งในครอบครัวห้ามปรามสะท้อนสภาพครอบครัวจีนในปัจจุบันที่หนุ่มสาวสมัยใหม่หลังแต่งงานมักแยกมาอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้สังคมจีนเปลี่ยนจากสังคมครอบครัวขยายไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การไม่มีปู่ย่าตายายห้อมล้อมยังนำมาซึ่งความโดดเดี่ยวของสตรีในการตั้งครรภ์และเลี้ยงดูบุตร ในทางหนึ่งก็สะท้อนว่าหนุ่มสาวรุ่นใหม่เลือกวิธีการทำแท้งมากกว่าจะรับผิดชอบดูแลเด็กในยามที่ตนไม่พร้อม การยุติการตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อมเป็นเรื่องที่ดีทั้งในด้านการควบคุมปริมาณและคุณภาพของประชากร แต่ในอีกแง่หนึ่งก็เป็นความล้มเหลวเชิงศีลธรรมของสังคมที่บรรดาผู้รักไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตน และเลือกแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเช่นนี้ ในกรณีของหมิ่นมิน เธอตัดสินใจเก็บลูกคนที่สามไว้เพราะกลัวการมีลูกไม่ได้อีกตลอดชีวิตและเพราะเห็นว่าสามีเป็นคนรักเด็ก กวีนำเสนอว่าการตัดสินใจเก็บเด็กไว้โดยที่ใจตนเองไม่พร้อมนั้นนำมาสู่ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดและการไม่สามารถรับมือกับการเป็นแม่ได้เช่นกัน การตั้งครรภ์จึงควร

ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการตัดสินใจของสตรีมากกว่าความต้องการของครอบครัว มิฉะนั้นจะนำมาซึ่งความปวดร้าวสาหัสของสตรีเอง

นอกจากการตั้งคำถามกับมายาคติเรื่องการตั้งครรภ์และการดูแลครอบครัวของสตรีแล้ว กวีได้เปิดเผยมายาคติในการทำงานของคนรุ่นใหม่ กล่าวคือ สังคมจีนมีลักษณะมุ่งความสำเร็จคือ ผู้ที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีจากสังคมคือผู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องอาชีพและครอบครัว ในตอนต้นเรื่อง ตัวละครหมิ่นมินเป็นผู้ที่มุ่งความสำเร็จในอาชีพเป็นอย่างมาก เธอทุ่มเทชีวิตให้กับการเรียนและการทำงาน หมิ่นมินทำงานในบริษัทเกาหลีและพบว่าชาวเกาหลีนั้นไม่เหมือนกับที่วาดฝันไว้จากการรับชมสื่อทางโทรทัศน์ ดังว่า “ตอนเรียนภาษาเกาหลี ดูหนังเกาหลีในทีวีมากเกินไป ฉันคิดว่าคนเกาหลีจะเหมือนในทีวี ผู้ชายเหมือนนวนบิน เบยองจุน เรียบร้อย สุขภาพ หล่อเหลาส่งงาม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาอย่างดี โรแมนติกนำเสนอ ผู้หญิงเหมือนซองเฮเคียว” (น. 23)

คำกล่าวนี้นสะท้อนว่าตัวละครติดอยู่ในมายาคติที่ว่า การเรียนภาษาที่สามและทำงานในบริษัทต่างชาติคือการประสบความสำเร็จตามมาตรฐานของชนชั้นกลาง แต่ในความเป็นจริงหมิ่นมินถูกเฝ้าแกะชาวเกาหลีและภรรยาใช้งานอย่างหนัก และพวกเขานั้นต่างจากภาพจำของชาวเกาหลีที่นำเสนอในสื่ออย่างมาก ดังว่า “เถ้าแก่นั้นตาหยี จมูกบี้ ส่วนภรรยาหน้าแบน อ้วน ดูเซ่อๆ” (น. 23) ทั้งสองใช้งานหมิ่นมินอย่างหนัก โดยเฉพาะเรื่องส่วนตัว เช่น การไปรับภรรยาเถ้าแก่ที่สนามบิน คอยรับส่งพาลูกชายเถ้าแก่ไปหาหมอ รับประทานน้ำชากับภรรยาเถ้าแก่ แม้กระทั่งการชวนกรอรูป กวีร้อยถนมายาคติในการทำงานของบัณฑิตใหม่ไฟแรงที่คิดว่าเมื่อได้ทำงานในองค์กรที่ตรงกับสาขาที่ตนจบมานั้น ย่อมจะได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ อีกทั้งการทำงานในบริษัทข้ามชาติที่เป็นเรื่องโก้หรูในทัศนะของพ่อแม่ชาวจีนนั้น ความเป็นจริงที่บุตรหลานต้องเผชิญอาจตรงกันข้าม “พ่อแม่คิดว่าฉันทำงานหนึ่งโตะในบริษัทต่างชาติควรจะสบายโก้หรูหร่า ถ้าพ่อแม่รู้ว่าที่ทำงานหนักส่งฉันเรียนจบมหาวิทยาลัยแต่งงานที่ฉันทำทั้งวันเหมือนคนใช้เขา” (น. 24)

นอกจากการทำงานที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังแล้ว ตัวละครสตรียังต้องเผชิญความเหลื่อมล้ำทางเพศในที่ทำงาน เมื่อหมิ่นมินอดทนทำงานอย่างหนักมานาน แต่ผู้ที่ได้รับเงินเดือนขึ้นกลับมีเพียงพนักงานชายเท่านั้น ภายในเรื่องยังสะท้อนการทำงานของคอนุ่นใหม่ที่นิยมเปลี่ยนงานเมื่อไม่เป็นไปตามความคาดหวัง มากกว่าการอดทนทำงานในที่เดิมเป็นเวลาหลายปี ดังที่หมิ่นมินวิพากษ์การทำงานของสามีว่า “หยุดเปลี่ยนงานบ่อยๆ ทำงานที่ไหนก็ทำไม่ได้นาน ฉันรู้ว่าปัญหาอยู่ที่ไหน เขาเป็นตัวของตัวเอง ดีอ่ะ” (น. 29) ลักษณะนิสัยของหยุดตงเป็นภาพแทนของคอนุ่นใหม่ที่ทำงานแบบยอมหักไม่ยอมงอและยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นสำคัญ หยุดตงจึงไม่สามารถทำงานที่ไหนได้นาน เขาเลือกออกจากงานเพื่อเรียนต่อปริญญาโทแบบเต็มเวลา โดยให้ภรรยาเป็นผู้หารายได้หลักของบ้านแทน หากแต่ในการจัดลำดับความสำคัญในองค์กรแล้ว สตรียังได้รับความสำคัญน้อยกว่าแม้จะทำงานมากกว่าบุรุษก็ตาม

แม้นวนิยายเรื่อง *ความรักไม่เคยปวดร้าว* จะสะท้อนปัญหาสังคมจีนสมัยใหม่ที่หลากหลาย แต่ประเด็นปัญหาสำคัญคือ ปัญหาของแม่บ้านที่ถูกทิ้งให้รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกเพียงลำพังโดยที่สามีไม่มีความเข้าใจในความเหนื่อยยากนั้น การอยู่บ้านเลี้ยงลูกถูกมองว่าเป็นเรื่องสบายมากกว่าการออกไปทำงานนอกบ้าน การดูแลต่างๆ เกี่ยวกับบุตรถูกกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของสตรีเพียงผู้เดียว เมื่อมีการโต้เถียงระหว่างคู่สมรสเรื่องความยากลำบากในการเลี้ยงดูบุตร ความผิดจะถูกยกให้เป็นของสตรีเช่นเดียวกับการตัดสินใจตั้งครรภ์ถูกยกให้เป็นความปรารถนาของสตรีเพียงผู้เดียว ดังที่สามีของหมิ่นมินมักใช้ประโยคเหล่านี้ในการตอบโต้ภรรยา “เรื่องในบ้านเธอตัดสินใจก็แล้วกัน” “เธอคิดเอาเองก็แล้วกัน เธอตัดสินใจอย่างไรฉันก็เคารพความคิดของเธอ” แต่เมื่อหมิ่นมินกล่าวตัดพ้อเรื่องความลำบากในการเลี้ยงลูก หยุดตงกลับกล่าวว่า **“เธอเป็นคนตัดสินใจมีลูก ฉันไม่เคยกดดันอะไรเลย เธอตัดสินใจเองแล้วจะมาบ่นทำไม”** (น. 55) คำกล่าวเหล่านี้สะท้อนว่าสตรีเป็นผู้มีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องในบ้านทุกอย่าง อันหมายรวมถึงงานแม่บ้านและการดูแลบุตรที่ถูกมอบให้เป็นของสตรีผู้เดียว แต่หากมีความผิดพลาดทุกขัทรมาณประการใดเกิดขึ้น ก็ย่อมเป็นความผิดของสตรีผู้เดียวเช่นกัน

แม้แต่ในกระบวนการตัดสินใจตั้งครรรค์ ในเรื่องปูพื้นว่าหมิ่นมินตัดสินใจมีลูกเพราะหญิงเป็นคนรักเด็ก การตัดสินใจตั้งครรรค์ของเธอเป็นไปเพื่อความพึงพอใจของสามี แต่เมื่อมีลูกแล้วผู้หญิงกลับเป็นฝ่ายสูญเสียการทำตามความต้องการของตนไป อีกทั้งยังเสียเรือนร่างให้กับลูก จากคำกล่าวที่หมิ่นมินนิยามว่า “ลูกคือโจรปล้นชีวิต” จนเรอกลายจากมนุษย์ผู้หญิงเป็นเพียง “ผักตบที่จมอยู่ในไหน้ำเกลือ” คำกล่าวนี้เป็นการรื้อถอนมายาคติ “ลูกคือโซ่ทองคล้องใจ” และตีแผ่ให้เห็นว่าลูกคือโจรปล้นชีวิตของผู้เป็นแม่ทั้งเวลา เรือนร่าง ความฝัน และความรัก ลูกยังทำให้เรือนร่างของหมิ่นมินเปลี่ยนแปลงไปไม่กลับมาเหมือนเดิมได้อีก นอกจากลูกชายจะมีได้เป็นโซ่ทองคล้องใจแล้ว ในกรณีของหมิ่นมินกับหญิงทั้งสองกลับห่างเหินกันยิ่งขึ้น ทั้งที่ก่อนมีลูกความรักของทั้งสองหวานชื่นและอยู่ใกล้ชิดกันตลอดเวลา

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าลูกเป็นโซ่ที่พันธนาการแม่เพียงผู้เดียว ในขณะที่พ่อสามารถผลักตัวเองออกจากความรับผิดชอบได้ด้วยบทบาทการเป็น “ผู้หาเลี้ยงครอบครัว” ลักษณะดังกล่าวสะท้อนว่าการจัดวางบทบาททางเพศแบบตายตัวคือ สตรีเป็นผู้ดูแลครัวเรือนและบุรุษเป็นผู้ออกไปหาเลี้ยงครอบครัวนั้นก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในครัวเรือนและทำให้สตรีสมัยใหม่จำนวนมากเผชิญสถานการณ์เดียวกันกับหมิ่นมิน นอกจากนี้ยังสะท้อนว่าสตรียุคปัจจุบันเผชิญความคาดหวังของสังคมที่มีความย้อนแย้งคือ สตรีถูกคาดหวังให้มีการศึกษาที่ดีและสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วยการออกไปทำงาน แต่ทว่าสังคมก็ยังคงคาดหวังให้สตรีทำหน้าที่แม่และเมียได้อย่างสมบูรณ์ สตรีที่ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังทั้งสองประการนี้ได้คือผู้ที่ประสบปัญหา โดยเฉพาะปัญหาสำคัญที่ถูกหยิบยกมานำเสนอในนวนิยายเรื่องนี้คือ “โรคซึมเศร้าหลังคลอด”

ตัวละครที่เป็นโรคซึมเศร้าหลังคลอดภายในเรื่องคือ คิมยองฮี แม่ของไหลไหลและหมิ่นมิน ทั้งสามมีภูมิหลังเหมือนกันคือเป็นสาวทำงานก่อนจะกลายมาเป็นแม่บ้านเต็มตัวเมื่อตั้งครรรค์ กวีให้ตัวละครหมิ่นมินแสดงความไม่เข้าใจเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าหลังคลอดไว้ว่า “ที่โรงพยาบาลฉันได้ยินหมอคุยกับพยาบาลพูดกันว่าคิมยองฮีเป็นโรคซึมเศร้าหลังคลอด ฉันไม่เคยได้ยินโรคแบบนี้มาก่อน คนรุ่นแม่ฉันล้วนแต่ออกลูกหลายคน งานก็ทำไป เลี้ยงลูกก็เลี้ยงไป งานยุ่งทั้งวัน และเหนื่อยมากจนขา

เป็นตะคริว แต่ก็ไม่เห็นจะเป็นโรคซึมเศร้าอะไรเลย อาจเป็นเพราะแม้งานยุ่งมากจนไม่มีเวลาวางจะซึมเศร้า คิมยองฮีมีเงิน มีเวลา มีลูก มีสามี มีชีวิตสบาย ฉะนั้นไม่เข้าใจว่าทำไมแกจะต้องซึมเศร้า” (น. 28) คำกล่าวของหมิ่นมินสะท้อนความไม่เข้าใจของคนภายนอกต่อโรคซึมเศร้าหลังคลอดที่คิดว่าเป็นเพราะสตรีสมัยใหม่มีเวลาว่างมากเกินไป ต่างกับสตรีรุ่นก่อนที่ยุ่งเสียจนไม่มีเวลาเป็นโรคซึมเศร้า หากแต่แท้จริงแล้วในทางการแพทย์ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเกิดจากระดับฮอร์โมนในร่างกายสตรีหลังคลอดและสภาพแวดล้อม

ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบบ่อยในมารดาหลังคลอด และมีผลกระทบต่อมารดาและทารก ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ส่งผลให้มารดาหลังคลอดไม่สามารถดูแลตนเองและไม่สามารถทำบทบาทหน้าที่ในการดูแลทารกได้เหมาะสม ส่วนมารดาที่มีอาการซึมเศร้าระดับรุนแรงอาจคิดฆ่าตัวตายได้ (คชารัตน์ ปรีชล, 2559, น. 24) ดังที่ปรากฏในตัวละครคิมยองฮีและแม่ของไหลไหลที่พยายามฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ภาวะซึมเศร้าอาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนในร่างกาย หรือมาจากการสูญเสียคุณค่าในตนเองในระยะตั้งครรภ์ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์ อายุน้อย ไม่สามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจและไม่ได้เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวัง การสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง หรือถูกรอครัวและสังคมทอดทิ้ง การเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดยังสัมพันธ์กับการมีประวัติซึมเศร้าก่อนตั้งครรภ์ ขณะตั้งครรภ์ไม่มีแหล่งสนับสนุนทางด้านจิตใจ มีรายได้น้อย มีระดับการศึกษาต่ำ มีประวัติเคยแท้ง และเป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรก และเกิดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูงมากกว่าการตั้งครรภ์ภาวะปกติ (คชารัตน์ ปรีชล, 2559, น. 25)

จากนิยามของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดที่กล่าวมานี้ ในนวนิยายเรื่อง ความรักจะไม่ปวดร้าว ชวนหนีน้าเสนอตัวละครที่มีสาเหตุสอดคล้องกับอาการซึมเศร้าหลังคลอดข้างต้น ในกรณีของคิมยองฮี ภรรยานายจ้างชาวเกาหลีของหมิ่นมินจะพบว่า ระหว่างตั้งครรภ์คิมยองฮีถูกรอครัวและสังคมทอดทิ้ง เธออยู่ในสภาวะพลัดถิ่นในประเทศจีนและมีสามีที่ให้ความสำคัญกับงาน เขามักทิ้งให้เธออยู่เพียงลำพังกับลูก สาเหตุอีกประการหนึ่งคือการสูญเสียคุณค่าในตนเองและสูญเสียความ

เป็นตัวเอง เนื่องจากในอดีตคิมยองฮีเคยเป็นสาวงามและยังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอฮวา (Ewha) มหาวิทยาลัยสตรีที่มีชื่อเสียงที่สุดของประเทศเกาหลีใต้ การทิ้งความฝันทุกอย่างเพื่อมาเป็นแม่บ้านทำให้คิมยองฮีสูญเสียคุณค่าในตนเอง ประกอบกับการขาดการสนับสนุนทางจิตใจจากสามีทำให้นำไปสู่การฆ่าตัวตาย สาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับกรณีแม่ของไหลไหล หญิงสาวที่หมิ่นมินพบที่สวนสาธารณะ สาเหตุการฆ่าตัวตายของเธอเกิดจากการเปลี่ยนสถานะจากสตรีที่ประสบความสำเร็จในอาชีพระดับสูงมาเป็นแม่บ้านไร้รายได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำมาสู่การสูญเสียคุณค่าในตนเองและโอกาสในการทำตามความฝัน

ในกรณีของหมิ่นมิน การเปลี่ยนบทบาทจากผู้หาเลี้ยงครอบครัวมาเป็นแม่บ้านทำให้เธอสูญเสียคุณค่าในตนเอง อีกทั้งเธอยังขาดการสนับสนุนทางจิตใจจากครอบครัว มีประวัติการทำแท้งถึงสองครั้ง และเป็นการตั้งครรภ์ที่อยู่ในภาวะเสี่ยง เนื่องจากมีภาวะแท้งคุกคามแทรกซ้อน สาเหตุเหล่านี้ทำให้หมิ่นมินมีอาการซึมเศร้า หลังคลอด และนำมาสู่การเกลียดตนเองและเกลียดสามี การนำเสนอโรคซึมเศร้าหลังคลอดที่เกิดขึ้นกับสตรียุคใหม่นับเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับนวนิยายจีนร่วมสมัย ที่นักเขียนสตรีเป็นกระบอกเสียงให้แก่สตรี เป็นการถ่ายทอดให้เห็นว่าโรคซึมเศร้าหลังคลอดเป็นเรื่องที่เงินและเวลาไม่สามารถเยียวยาได้ อีกทั้งสามียังมีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดภาวะดังกล่าว อันเนื่องมาจากการทิ้งภาระในการเลี้ยงดูบุตรให้แก่สตรีเพียงผู้เดียวและความไม่เข้าใจในอาการซึมเศร้าหลังคลอด

นอกจากนวนิยายเรื่องนี้จะเด่นในเรื่องการรื้อถอนมายาคติที่อยู่รอบตัวสตรี ไม่ว่าจะเป็นมายาคติเกี่ยวกับความงาม อุดมคติกุลสตรี มายาคติครอบครัวอบอุ่น และมายาคติลูกคือโซ่ทองคล้องใจแล้วนั้น ประเด็นสำคัญที่สุดที่ชวนให้น่าสนใจคือความรักที่หลอกลวง ในตอนต้นเรื่องหมิ่นมินเล่าถึงความรักของเธอกับหยูตงว่าเริ่มจากความประทับใจของเธอต่อการที่หยูตงมีความรักอย่างลึกซึ้งให้กับกระต่ายชื่ออาทัง จนทำให้เขาไม่กล้ารับประทานเนื้อกระต่ายไปชั่วชีวิต การแสดงความอ่อนโยนของหยูตงทำให้หมิ่นมินตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกับเขา และจากภูมิหลังที่ทั้งสองเป็นเด็กขาดความอบอุ่นจากครอบครัว แม้จะอยู่ด้วยกันท่ามกลางเสียงคัดค้าน หมิ่นมินและหยูตงก็ตัดสินใจแต่งงานกันด้วยพวกเขาติดอยู่ในอุดมคติของความรักแบบที่หมิ่นมิน

กล่าวว่า “ความรักเป็นต้นแห่งทองคำแห่งหลัก” (น. 20) ที่หมิ่นมิน คิดว่าความรักจะเป็นเกราะคุ้มครองพวกเขาทั้งสองโดยที่ไม่ต้องมีพิธีแต่งงานหรือเงินทอง ความตุดตึ่มในความรักของทั้งคู่ได้รับการเปรียบเปรยอย่างชัดเจนไว้อีกว่า “ถึงชีวิตจะลำบาก เราเหมือนกับปลาที่อยู่ในที่แห้งด้วยกัน ช่วยกันพ่นน้ำลาย เลียกันและกันให้รอดชีวิตในยามยาก ใครเห็นเราก็กังขา แต่เราก็มีความสุข เราไม่ได้ช่วยกันด้วยน้ำลายปกติธรรมดา แต่ด้วยน้ำแห่งความรัก” (น. 30)

ด้วยอุดมคติดังกล่าว ความรักของหมิ่นมินและหยูตงจึงเป็นความรักที่หวานชื่นตุดตึ่มแบบที่เรียกว่ากัดก่อนกลืนกินไปด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ทว่าลูกซึ่งเป็นโซ่ทองคล้องใจกลับมิได้ส่งผลเช่นนั้น หลังจากที่มิถุ๊ก หมิ่นมินและหยูตงทะเลาะกันอย่างรุนแรงจนถึงขั้นทำร้ายร่างกาย จากใกล้ชิดกลายเป็นห่างเหิน ในที่สุดนำไปสู่ความเกลียดชังซึ่งกันและกัน หมิ่นมินเปิดเผยมายาคติครอบครัวย้อนว่า การมีลูกทำให้ต่างคนต่างเผยธาตุแท้ของตนดังว่า “เด็กเกิดมาเหมือนกับเป็นลิ้มที่ตอกชีวิตให้เป็นรูเผยให้เห็นความมืดมิดและสกปรกในถ้ำนั้น ในที่สุดฉันก็เข้าใจแล้วว่าในโลกนี้มีคำพูดมากมายที่ดูเหมือนจริง แต่แท้จริงแล้วเป็นคำโกหกหลอกลวง ที่พูดกันว่าเด็กเป็นผลผลิตจากความรักเป็นคำพูดหลอกลวงที่ใช้ความจริงเป็นอารมณ์คลุมกาย” (น. 57) หมิ่นมินค้นพบความจริงว่า คู่รักต่างใช้ความลงในการสร้างครอบครัว ซึ่งความโกหกหลอกลวงนั้นจะถูกเปิดเผยก็เมื่อมีลูก ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์มีโอกาสดูได้แสดงออกเต็มที่จนมายาคติแห่งความรักและความเสียสละที่ให้กับนั้นสลายไป เหลือเพียงแต่ความปวดร้าวของผู้ที่ยึดมั่นในอุดมคติของความรัก ในท้ายเรื่องหมิ่นมินตัดสินใจหนีออกจากบ้านโดยมีสาเหตุสำคัญคือการที่เธอค้นพบว่าเรื่องราวของกระต่ายชื้ออาทังไม่เคยมีจริง หยูตงแต่งงานเพียงเพราะต้องการให้หมิ่นมินรับรักเขาเท่านั้น ความลงนี้ทำให้หมิ่นมินคิดว่าความรักระหว่างเธอกับหยูตงก็เป็นเพียงเรื่องเล่าที่แต่งขึ้นมาเช่นกัน การตระหนักของตัวละครหมิ่นมินเปรียบเสมือนการสื่อสารระหว่างนักเขียนสตรีกับผู้อ่านว่าแท้จริงแล้วมนุษย์ต่างติดอยู่ในโลกของเรื่องเล่าและความจริงที่ถูกประกอบสร้างขึ้น เมื่อความลงสลายไปย่อมไม่เหลืออะไรให้แก่ผู้ที่ยึดมั่นในความลงนั้นเลย

กล่าวโดยสรุป นวนิยายเรื่องนี้มีส่วนสร้างการตระหนักรู้และการทบทวนตนเองให้แก่สตรียุคปัจจุบันที่เผชิญสถานการณ์เดียวกัน ชวนให้ตั้งคำถามกับวาทกรรมครอบครัวยุคใหม่ที่ลวงให้สตรีอุทิศตนเพื่อครอบครัวว่าสุดท้ายปลายทางแล้วนั้นสตรีคือผู้ที่ได้รับดอกผลจากความเสียสละนี้จริงหรือไม่ อีกทั้งยังตั้งคำถามกับคู่รักที่เข้าหากันเพราะมีความขาดพร่องในใจเหมือนกันว่าเป็นรักแท้หรือไม่ ตั้งคำถามกับความเป็นแม่ว่าเกิดจากความประสงค์ของสตรีหรือความคาดหวังของผู้อื่น ซึ่งการตอบคำถามเหล่านี้จะนำมาสู่การทบทวนตนเองของผู้อ่านโดยเฉพาะสตรี ส่วนผู้อ่านที่มีใช้สตรีก็ได้ทำความเข้าใจความปวดร้าวของสตรีด้วยเช่นกัน แม้ว่าการนำเสนอแนวคิดสตรีนิยมในเรื่องนี้จะยังไปได้ไม่สุดทางเพราะจบลงด้วยการที่หมื่นมินเลือกเดินกลับเข้าสู่ระบบครอบครัว การโอบกอดบุตรชายอย่างแน่นที่สุดของหมื่นมินคือการตอบรับกลับเข้าสู่บทบาทความเป็นแม่ที่ฝังรากอย่างมั่นคงขึ้นในใจของเธอ ลักษณะดังกล่าวสะท้อนการประนีประนอมกับสังคมดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงนำเสนอไว้ในพระราชนิพนธ์คำนำว่า “ผู้จะเปลี่ยนความปวดร้าวนี้เป็นปิติสุขได้นั้นก็คือ ผู้มีความรักนั่นเอง”

ความเปรียบข้ามวัฒนธรรม

นอกจากนวนิยายเรื่อง *ความรักใดจะไม่ปวดร้าว* จะนำเสนอประเด็นสตรีนิยมและเปิดเผยมายาคติเกี่ยวกับสตรีด้วยเนื้อหาที่เข้มข้น กระชับ ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวได้โดยไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายแล้ว ความงามทางวรรณศิลป์ ที่โดดเด่นที่สุดในนวนิยายเรื่องนี้คือ การใช้ความเปรียบที่ลึกซึ้งและเกิดจินตภาพที่ชัดเจน ด้วยพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้พระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้มีสำนวนแปลความเปรียบที่คมคายทำให้ผู้อ่านรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สำนวนแปลที่เหมาะสมกับบริบทของผู้อ่านชาวไทย

เนื่องจากนวนิยายเรื่องนี้มุ่งนำเสนอเรื่องความปวดร้าว จึงปรากฏการใช้ความเปรียบแสดงความปวดร้าวที่เกิดขึ้นในชีวิตของตัวละคร เช่น “หลังจากหยู่ซีเกิดพื้นที่ชีวิตของฉันแออัดเหมือนกับรถไฟใต้ดินเวลาคนแน่น ๆ ในชั่วโมงเร่งด่วน ไม่มีช่องว่างแม้สักนิดเดียว” (น. 9) “การไม่มีลูกเหมือนกับโชดหินที่ซ่อนอยู่ในทะเลแห่งการแต่งงาน ถ้าไม่มีลูกสักที ความรักระหว่างฉันกับหยู่ตงก็จะเหมือนกับเรือที่ชนโชดหินใต้น้ำจนอับปาง” (น. 42) “เวลานี้ฉันเหมือนผักตบชวอยู่ในน้ำเกลือทั้งวัน เนื้อตัวเปรี้ยวไปหมดแล้ว ฉันอยากออกมาจากโถง สลัดน้ำเกลือออก ตากลมให้แห้ง” (น. 53) ความเปรียบที่ผู้แต่งเลือกใช้ทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจนโดยเปรียบกับเรื่องง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างรถไฟใต้ดินเวลาคนแน่น ผักตบชวอยู่ในน้ำเกลือ แม้จะเป็นความเปรียบในวัฒนธรรมจีน แต่ผู้อ่านชาวไทยก็สามารถจินตนาการตามประสบการณ์และความรู้สึกของตัวละครได้แจ่มชัด แม้แต่การเปรียบเปรยว่าการไม่มีลูกเป็นปัญหาที่ซ่อนอยู่ในชีวิตแต่งงาน โดยเปรียบชีวิตคู่เป็นเรือ ถ้าหากชนเข้ากับโชดหินที่อยู่ใต้น้ำก็ทำให้ชีวิตคู่ต้องจบลง เป็นความเปรียบที่สะท้อนปัญหาชีวิตคู่ของตัวละครที่ตัดสินใจมีลูกเพราะต้องการจัดปัญหาที่บั่นทอนชีวิตคู่จากภายในได้ชัดเจน

ส่วนความเปรียบที่โดดเด่นภายในเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับสตรีและความรัก โดยเฉพาะความไม่แน่นอนในความรัก ความรักที่แปรเปลี่ยนไป สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงแปลความเปรียบเกี่ยวกับความรักในเรื่องตอนหนึ่งไว้ว่า “ความรักเหมือนตอนต้มแม่เจียวน้ำมันหมู ข้อสำคัญคืออุณหภูมิ ความร้อนทำให้น้ำมันไหลออกมา กลิ่นหอมพุ่งไปทั่ว รสชาติน่าอร่อย ถ้าเย็นแล้วก็จะมันเสียเกินไป กินไม่อร่อย” (น. 53) ความเปรียบนี้สะท้อนหลักในการครองคู่อย่างแนบคายโดยเปรียบกับการเจียวน้ำมันหมู ความร้อนจะทำให้น้ำมันหมูหอมอร่อย น่าทานเช่นเดียวกับความรักที่มีความเสน่หาร้อนแรง หากการครองคู่ไม่ถูกหล่อเลี้ยงด้วยไฟปรารถนา ชีวิตคู่ก็ย่อมเย็นชืดหืนเหนียวเหมือนกับกากหมูที่ถูกทิ้งไว้ให้เย็นไม่อร่อยอีกต่อไป ความเปรียบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือความเปรียบถึงผู้หญิงที่มีลูกว่าคือผู้ที่สูญเสียความเป็นหญิงและสูญเสียชีวิตของตนไป ดังว่า “หยู่ซีเหมือนโจรปล้นชีวิตฉันจนว่างเปล่า มีเวลาเท่าไรก็ต้องให้เขาหมด” (น. 53) การใช้ความเปรียบ

ว่า ลูกคือโจรปล้นชีวิตแสดงให้เห็นชัดเจนว่า เวลา ร่างกาย และตัวตนของสตรีถูกช่วงชิงไปโดยการทุ่มเทให้กับลูก เมื่อตัวตนของสตรีสลายไปเหลือเพียงความว่างเปล่า จึงนำมาสู่ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด ซึ่งความเปรียบนี้มีส่วนทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงสาเหตุของภาวะดังกล่าวในสตรีได้ดียิ่งขึ้น

เพื่อให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในใจผู้อ่าน กวีใช้ข้าวเป็นความเปรียบกับตัวตนของสตรีเมื่อมีลูกว่า “ผู้หญิงพอเป็นแม่ของลูกก็ไม่ใช้ผู้หญิงอีกต่อไป จะเปลี่ยนเป็นข้าวในหม้อเหล็ก เหมือนกับข้าวในน้ำเดือดพล่านช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องทรمانอยู่อย่างนั้นหลายปี เหมือนข้าวสารที่แข็งถูกเคียวตุ๋นจนเปลี่ยนเป็นข้าวต้ม มีประโยชน์ทางโภชนาการ แต่ไม่มีคุณสมบัติความเป็นเมล็ดข้าวแล้ว” (น. 58) จากความเปรียบดังกล่าว ผู้หญิงเปรียบเสมือนข้าวในหม้อเหล็กที่ถูกกักขังไว้กับความร้อน เหมือนข้าวในน้ำเดือดพล่านที่ถูกขังทรمانจากความร้อนช่วยเหลืตนเองไม่ได้ และเหมือนข้าวสารที่ถูกตุ๋นจนเปื่อย ไร้ซึ่งตัวตนเดิม ความเปรียบเหล่านี้สะท้อนการสูญเสียตัวตนของสตรีได้เป็นอย่างดีและสะท้อนความทุกข์ที่กักขังสตรีไว้อย่างไม่อาจมีผู้ใดช่วยไถ่ถอนได้

นอกจากความเปรียบเกี่ยวกับความรักและความทุกข์ของสตรีแล้ว ความเปรียบเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและคุณลักษณะของสิ่งต่างๆ ในเรื่องก็มีความโดดเด่นเช่นกัน เช่น การเปรียบเทียบรักในวัยเรียนกับการเล่นจิ้ง “ความรักในมหาวิทยาลัยเหมือนกับเล่นจิ้งจอกบนเวที เมื่อจบแล้วก็จบกัน” (น. 19) การเปรียบเทียบอารมณ์ขึ้นๆ ลงๆ ไม่เสถียรของภรรยานายจ้างว่าเหมือนกับหมอกที่สร้างความอึดอัดไร้ทางออก “คิมยองฮีเป็นคนอารมณ์ร้าย...ถ้าถ้าแก่ไม่อยู่ก็จะเปลี่ยนไปทันทีเหมือนกับหมอกที่จางซึ่งที่ทั้งขึ้นทั้งหนา แต่ไร้ตัวตนและขอบเขตห่อหุ้มตัวฉัน หนึ่ก็หนีไม่ได้” (น. 24) การเปรียบเทียบการหาแท้งว่าไม่ยากเหมือนกับการวางของลง แต่เป็นความรู้สึกที่ยังคงติดแน่นอยู่ในใจผู้กระทำว่า “การเอาลูกออกไปไม่เหมือนกับการปลดวางสัมภาระลงกับพื้น ความเจ็บปวดไม่ใช่ลมพัดที่พัดไปแล้วก็ไม่เหลืออะไร” (น. 32)

จะเห็นได้ว่ากวีมีความสามารถในการใช้ความเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์กับสิ่งใกล้ตัวและธรรมชาติ เช่น การเล่นจิ้ง หมอกที่จางซึ่ง การปลดสัมภาระและลมที่พัดผ่าน ซึ่งกลวิธีความเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจอารมณ์

ความรู้สึกของตัวละครได้ในระดับลึกซึ่งยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบอารมณ์
 แค้นที่รบกวนจิตใจว่าเหมือนมีวัชพืชขึ้นรกรอกอยู่ในใจ คอยรบกวนอารมณ์ให้ขุ่นมัว
 เรื่อยไปว่า **“อารมณ์แค้นเคืองเหมือนวัชพืชที่งอกระเถิบระกระ รกอยู่ในใจของฉัน
 เต็มไปหมด”** (น. 59) หรือการเปรียบเทียบความสงสัยใคร่รู้ว่าเหมือนกับเห็ดพิษเพื่อให้
 ภาพว่าความสงสัยนี้มีมากมายและเกิดขึ้นไปทั่วในจิตใจที่สับสนกังวลของมนุษย์
“ความสงสัยนี้เหมือนเห็ดพิษหลังฝนขึ้นอยู่ทุกซอกทุกมุมของจิตใจ” (น. 60) การ
 เปรียบเปรยความรักที่จิตจางลงไปตามวันเวลาวาเหมือนกับวสันตฤดูและดอกไม้ที่
 เมื่อผลิบานผ่านไปแล้วย่อมไม่อาจแซมขึ้นขึ้นใหม่ได้ **“วสันตฤดูที่แจ่มใส เมื่อจบลงไป
 แล้วเหมือนกับดอกไม้ที่แห้งเหี่ยว จะทำให้ผลิบานขึ้นใหม่ไม่ได้”** (น. 75) และ
 การเปรียบเทียบความรู้สึกเมื่อหมีนินกลับเข้าสู่โลกการทำงานว่า **“เหมือนกับปลาที่
 เกยตื้นอยู่นานเพิ่งได้ลงน้ำ ย่อมต้องรู้สึกงุนงง แต่ก็ปรับตัวได้เหมือนปลาได้น้ำ”**
 (น. 85) ความเปรียบด้านอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้เป็นความเปรียบง่าย ๆ แต่ทว่า
 กระชับ ชัดเจน และสร้างจินตภาพในใจผู้อ่านได้อย่างแจ่มชัด อันนำมาสู่การทำ
 ความเข้าใจสภาวะของตัวละคร ความรู้สึกคล้อยตาม และการรับสารที่มีประสิทธิภาพของ
 ผู้อ่าน

นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีการใช้ความเปรียบเกี่ยวกับคุณลักษณะของสิ่ง
 ต่าง ๆ เช่น การเปรียบเทียบความรักว่ามีความยั่งยืนเหมือนคุณสมบัติของเพชร ทองคำ
 และแผ่นดิน เพชรจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคงยั่งยืนของความรักดังว่า
**“ความรักกับเพชรมีคุณสมบัติเหมือนกันคือยั่งยืน ไม่ถูกทำลายได้ง่ายๆ ยืนยาว
 เหมือนทองคำ อยู่ทนเหมือนแผ่นดิน”** (น. 35) และปรากฏการเปรียบเทียบ
 คุณลักษณะของบุคคล ดังการเปรียบรอยยิ้มบนใบหน้าของคนป่วยเหมือนดอกไม้
 บาน **“รอยยิ้มของเขาเหมือนกับดอกไม้บานบนใบหน้าที่มีแต่กระดูก
 เหมือนกับดอกไม้ที่สวยงามบานอยู่บนหน้าผาหินเกลี้ยงเตียน”** (น. 100) ซึ่ง
 ความเปรียบดังกล่าวช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพของรอยยิ้มบนใบหน้าผู้ป่วยมะเร็ง
 ระยะสุดท้ายที่รอยยิ้มเป็นเพียงความสดชื่นเดียวในร่างกายเหมือนกับดอกไม้ที่บาน
 อยู่บนหน้าผาที่แห้งแล้งนั่นเอง

บทส่งท้าย

กล่าวได้ว่า ความเปรียบเป็นอัจฉริยภาพของกวี แต่หากปราศจากพระอัจฉริยภาพของผู้แปลคือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้วตัวบทย่อมสูญเสียอรรถรสและการสื่อสารสำคัญของเรื่องอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยพระวิสัยทัศน์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในการทรงเลือกแปลวรรณกรรมที่ให้อรรถกถาในการใช้ชีวิตแก่สตรียุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับความคาดหวังจากสังคม ทั้งจากชนบทและสตรีที่คาดหวังให้สตรีเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งรูปสมบัติ คุณสมบัติ โดยเฉพาะคุณสมบัติในการดูแลครอบครัว อีกทั้งความคาดหวังในด้านการศึกษาและอาชีพ ทำให้สตรีเหมือนถูกดึงอยู่ระหว่างความต้องการของครอบครัวกับสังคมจนละเลยความปรารถนาที่แท้จริงของตนเองไป ด้วยเหตุนี้สตรีในปัจจุบันจำนวนมากจึงอยู่ในภาวะวิกฤตที่ไม่สามารถทำตามความปรารถนาที่แท้จริงของตนจนทำให้เกิดความปวดร้าว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงตระหนักถึงปัญหาของสตรีซึ่งเผชิญภาวะเดียวกันทั่วโลกจึงทรงแปลนวนิยายเรื่องนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านชาวไทย และคุณประโยชน์สำคัญคือการทำให้อ่านชาวไทยมีโอกาสได้รู้จักผลงานของนักเขียนสตรีจีนร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงและมีบทบาททางสังคมอย่างชวนหน้่อีกด้วย

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง *ความรักใดจะไม่ปวดร้าว* ยังแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักกับโรคซึมเศร้าหลังคลอดที่กำลังเป็นที่กล่าวถึงในยุคปัจจุบันว่าเป็นภัยที่คุกคามสตรีสมัยใหม่ที่ทำงานทั้งนอกบ้านในบ้านและมีครอบครัวที่ไม่ให้ความร่วมมือและความเข้าใจมากนัก พระอัจฉริยภาพด้านการแปลของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีช่วยให้นวนิยายฉบับแปลภาษาไทยเรื่องนี้เปี่ยมไปด้วยอรรถรส มีสำนวนแปลที่กระชับ ก่อให้เกิดจินตภาพชัดเจนแก่ผู้อ่าน และก่อประโยชน์แก่ผู้อ่านที่เป็นสตรีเพื่อให้สังเกตตนเองว่ากำลังเข้าสู่ห้วงแห่งความปวดร้าวทางใดทางหนึ่งหรือไม่ อีกทั้งยังมีส่วนทำให้คนในสังคมเข้าใจความทุกข์ที่สตรีต้องแบกรับ และสิ่งสำคัญที่สุดคือทำให้สตรีเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อจะดับทุกข์นั้นได้ด้วยตนเอง

รายการอ้างอิง

- คชารัตน์ ปรีชล. (2559). ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด: การป้องกันและการดูแล.
วารสารพยาบาลสมาคมภาษาไทย, 9(2). 24-35.
- ชวนหนึ่. (2559). ความรักใดจะไม่ปวดร้าว. (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

Received: August 28, 2018

Revised: January 28, 2019

Accepted: May 3, 2019